

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1881.

Kolozsvár, szombat, szeptember 10

Tizenegyedik évfolyam.

MI A HIBA.

(T.) Jó lenne már egyszer tisztába jönnünk a felett: hogy sem Románia, sem Bulgária, sem Szerbia, sem pedig Horvátország nem Magyarország! Ugy látszik, hogy t. szélbali honfitársaink e felett a kérdés felett nem képesek tisztába jönni, s Románia stb. függetlenségéről beszélve, ezen országok vagy országocskák helyzetét mindig összetévesztik Magyarország helyzetével, mert nem akarják elhinni, hogy egy ország, melynek lakosságát ötféle nemzetiség képezi, vagy egy oly ország, melynek lakosságát egyféle nemzetiség képezi, — az nem mindegy! Es én már gyakran tapasztaltam, hogy a függetlenségek ezeket a körülményeket nem akarják tekintetbe venni, mint a régi sceptikusok, behunyják szemüket a valóság előtt, tagadják, hogy árok van, és belelépnek az árokba.

Ezért nem bírjuk mi egymást megérteni, mert mikor a szabadelvű párt kombinál, az a nemzetiségeket is mindig kombinációjába veszi, de mikor a függetlenségi párt kombinál, ő előtte a nemzetiségek nem számítanak. Hiszen már abból látszik, hogy a független Romániát mindig úgy emlegeti, mintha a mi helyzetünk éppen olyan volna, mint Romániáé, csak éppen, hogy az az átkos Tisz a nem akarja, hogy függetlenek legyünk!

Azt hinné az ember, hogy nem létezhetik ily felfogás. Pedig létezhetik. Hát a privát életben nem ezerszer történik az meg, hogy az emberek nem képesek számot vetni körülményeikkel? Egyik belevág ebbe, a másik belevág abba, s csak mikor belevágott, veszi észre, hogy bizonyos körülmények megannyi ellenségeként állanak körülte, melyek azelőtt is álltak ugyan, de elnézte őket, nem vette számításba, most pedig azt tapasztalja, hogy nem bír velők. Hiszen a legtöbb vállalat az éféleken történik meg, a legtöbb ember elnézi magát, a ki pedig körültekintése és tapintatossága által boldogul, mert mielőtt valamihez hozzáfogna, tehát minden körülménnyel számot tud vetni: arra azt mondják, hogy szerencsés! Igen, szerencsés, mert jó tapintattal bír és jó észlelő tehetséggel.

A mint tehát mondom, oda lyukadunk ki előbb-utóbb, hogy a függetlenségi párt, mikor az ország függetlenségéről beszél, a nemzetiségeket mindig számításán kívül hagyja, de hiszen más-

különbben nem is emlegethetné mindig, hogy ime néztek Romániát, néztek Szerbiát, mily kis államok mellettünk és függetlenek tudnak lenni, mi pedig nem tudunk! És ezeket oly naiv együgyűséggel mondják el, miszerint napról-napra jobban meg kell győződünk arról, hogy ő a velünk lakó nemzetiséget nem létezőknek tartják és az azoktól származható eshetőségekre nem számítanak.

Igy aztán nem csoda, ha nem értjük meg egymást, mert hiszen egészen két gyékényen állunk. Mi a nemzetiségeket annyira számba vesszük, hogy elmentük és nélkülük felette nagy vakságnak tartjuk arról szólni, hogy kitzesés a függetlenség zászlója. Mi az ország lakosságának nem magyar felét nem ignorálnánk, s mielőtt egy független erős államra gondolnánk, hát a magyar államiság eszméjét óhajtanók vérükbe csepegtetni, az állami gépezet kerekeit és szerveit azonképen összeállítani a közös anyagból, hogy az többé szét ne hullhasson, valamint az érdekek hálózatát is akként igyekeznénk fenni, hogy egy veres, egy fehér, egy kék, egy sárga stb. azaz, hogy abban benne legyen minden nemzetiség színe, hogy éppen úgy magának vallja a tót, az oláh, a szerb, stb. mint a magyar. Miután pedig ezen nagy munkának még csak előkészületeinél vagyunk, s ezen elhanyagolt életbe vágó ügyet minden oldalról megindítani nem oly könnyű feladat, mint a milyennek látszik, írtóznunk minden belső és külső zavartól, mely ezen nagy feladatunk megoldásában ismét hátravetne. — Mi ilyenek gondoljuk a „függetlenséget“ tökéletesen biztos alapon, közakarrattal, közös lelkesedéssel, közös belegyezőzéssel minden nemzetiség részéről egyetértéssel, nem pedig a nemzetiségek nélkül, vagy a nemzetiségek ellen, hogy a hány van, annyi felé akarjon független lenni, s legyen az országban örökös harcz, ne fejlődhetsek a kultura, a vagyonosodás, a minthogy a folytonos politikai surlódások miatt nem fejlődhetett eddig.

Ez volna a mi politikánk, — ámde a mint jobban-jobbán rájövünk, a függetlenségi párttá egészen ellenkező, mert míg mi a birodalom másik felével egy-értelműen, sőt annak véde alatt, a hol kell, akarjuk keresztülvinni mindezt, hol azzal egyszerre szakítani akarnak, s míg mi a nemzetiséget baráti kézzel akarjuk bevonni a közös érdekkörbe, — a függetlenségi párt rájuk akar parancsolni.

Na tehát mi ezt a politikát nem tarthatjuk helyesnek, s nem lehetünk a függetlenségi párttal társak azért, mert

Ez utolsó tekintetben valóban nélkülözhetlen volt nekem, mert mindig jó reménységgel tudott lenni, s oly vidám kedélyvel bírt, mi reám is gyakran elragadt tőle. Még élenken emlékezem reá, hogy midőn első főnököm meghalt és én mint gyermek kétségbe voltam esve, mint vigasztalt, mennyi önbizalmat, s erőt öntött belém, még akkor oly fiatal léte.

A viszony közte s Treumann bácsi között nagyon szép volt. Bár csak gyermek voltam még, még is az öreg ember önfeláldozó szeretetét, fogadott gyermeke kedves madárkája iránt; miként őt mindig ne ezte, ennek irányában táplált bense, hálás vonzalmát, csak bámulattal nézhettem mindig.

„Az első néhány év alatt a lányka egészen csak öreg ápolójára volt utalva, s nem látszott másnak, mint hálás, engedelmes gyermeknek; de jött idő, midőn a viszony egészen megfordult, s az öreg szélhűdés következtében beteg és gyámoltalanná lett.

Ekkor a lányka gyöngéd női természetének egész szépsége diadalmasan előtört és oh, mily szeretetteljes odaadással vezérelte lépteit, bár maga is még gyenge gyermek volt, a sir felé támaszkodó öregnek!

Gyakran bementem éjjelenként szobájába, gondolva, hogy tán a betegnek oly valamire lehet szüksége, mit a gyermek tapasztalatlanságában nem tud elvégezni mellette és soha sem feledek el, mint állt ott a kis gyöngéd alak mozdulatlanul ágya mellett, mikor más gyer-

mek a félelemtől remegett volna az éj homályában, s az öreg kezeit kezében tartva, álmatlan óráiban vigasztaló szavakat suttogva neki, vagy a halványan égő lámpavilágánál egy kis bibliából olvasva fel neki.

De a kis lány minden odaadó gondossága sem volt képes életét hosszabbra nyújtani, s kevés idővel azelőtt, hogy Kelet-Indiába távoztam, az öreg lámpagyújtó meghalt, istennek hálákat adva azon nyugalom és békéért, melyet kedves ápolónéja csepegtetett lelkébe.

Nekem vált feladatommá kis Trudkánkat fájdalomában vigasztalni, megnyugtani, s mindent, mi hatalmamban állt elkövetni, hogy keservét enyhíthessem és örömmel a nyert siker felett, elutazásom előtt, átadtam őt a derék, jószívű vak urhölgy kezeibe, ki azelőtt már rég őt Treumann bácsit oltalmába fogadta volt. Mielőtt elhagytam volna hazámat, tüneményesen megbíztam Trudkát az anyám s nagyatyám feletti őrködéssel, ki már azelőtt is egy betegségi esetben oly készségesen ápolta volt szülőimet. Trudka megígérte, igazolni bizalmamat és ígéretét a legnemesebb módon meg is tartotta. Daczára a mr. Graham, a vak urhölgy atyja, e miatt tanusított bosszúsága, s haragjának testileg, lelkieleg azon kötelességek betöltésére szentelte magát, melyeket szenteknek tartott. Minden szenvedés, megfeszített munka éjji virasztások, s kiállott fáradság daczára; önként lemondott minden mulatságról, s éjjel-napot

A dohánycsempészet ellen a magy. kir. belügyminiszterium kérendeletet bocsátott ki az összes törvényhatóságokhoz, melyben a dohánynyal való csempészkedés megakadályozására s megállítására hívja fel őket. Megemlíti, hogy a monopólium az utóbbi időben „százszázszáz“ kevesebbet jövedelmezett, hogy a vidéken „botrány módra divik“ a csempészkedés és a kormány „szereti remélni“, hogy a törvényhatóság hazaifása, morál- és igazság-érzete erőlyesen megállítja a visszaélést. A főváros tanácsa e czirkulárét azon határozat kapcsán adta ki az előjárásoknak, miszerint a dohány-csempészkedés megakadályozásában a csekély számú pénzügyiséget erőlyesen támogatassa.

A „La Bilancia“, ez előkelő fumei lap, f. hó 3-iki számában Fiume közjoga czimű cikkében nagyfontosságot tulajdonít Pest-megye utóbbi határozatának, mely a parlamentre is bizonyos nagy befolyást fog gyakorolni. De éppen e fontosságánál fogva jónak látja a nevezett lap, hogy Fiume jogainak érdekében ne-

hány megjegyzést tegyen, köszönetét fejezve ki egyuttal a határozati javaslat szerzőjének, Szivák Imre urnak, az abban kifejezett hazafias érzelmekért.

Először is, ugymond, kérdéseu kívüli Fiume hovátartozása, mely az 1779. 1807, 1822, 1825 és 1848-iki törvények s ujabbban az 1868-iki XXX. t. cz. 66. §-a által Horvátországgal egyetértve megállapított.

„Most csak arról van szó, hogy a mondott törvény 66. §-a értelmében egyetértés jöj-jön létre a magyar parlament, a horvát országgyűlés, Fiume városa közt, ez utóbbinak specialis autonómia-át s törvényhozási közigazgatási viszonyait illetőleg.“

E kérdés megoldását sürgette Fiume városa a folyó év ápril hóban a magyar országgyűlésnek benyújtott emlékiratában. E fölött kell majd határoznia a jövő országgyűlésnek, s kérdés megoldását kellene a fumei lap szerint sürgetniök a magyar megyéknek. Mert annak követelése, a mi már ugys megvan, kötelet támasztatna Fiume történelmi jogai iránt.

Ezek után tehát kevés dolognak tartja a „Bilancia“ Fiumének Magyarországra való bekebelezését követelni; miután de facto et de jure ugys be van bekelezve, de mint bármely más megye, de mint separatum sacrae regni corone adnexum corpus, tehát kellő s szükséges tekintettel valamennyi jogaira és autonómia-jára. —

Ezt szükségesnek tartotta a „Bilancia“ kijelenteni, nehogy magyar lapírási, Fiume iránt való szeretetök s rokonszenvök által (melyért halálját fejezi ki) oly nyilatkozványokra ragadtassanak, melyek Fiume ellenségeinek fegyvertől szolgálhatnának.

Az általános vámtarifa módosítása fölötti tanácskozást 3 napi értekezlet után befejezték Budapesten az illető meghatalmazottak. Az osztrák kormány képviselői viszontautaztak Bécsbe. A tanácskozásoknak pozitív eredményük nincs, minthogy csak az új általános vámtarifa eddigi hatása vivotott meg s pozitív javaslatokat egyik fél sem tett. Az osztrák-magyar vámonconferencia szeptember végén vagy október elején fog összejönni és az fogja e kérdést tárgyalni. Az árusztatistikára vonatkozólag constátáltatott, hogy az osztrák kormányt semmi sem gátolja, hogy a birodalmi tanács első oly javaslatot tegyen, mely ugyanazon intézkedéseket tartalmazza, mint a melyeket az árusztatistikáról szóló magyar törvény, mely még ezen esetben sem lesz módosítandó.

KÜLFÖLD.

Az európai sajtót a német császár és orosz czár találkozása foglalkoztatja majdnem kizárólag, de legkivált a német lapok igen behatóan tárgyalják. Hogy a találkozás nem lesz Danzigban, avval már tegnapelőtt tisztában voltak a politikai körök, habár kezdetben csakugyan Danzig volt kijelölve, s a dangigi újság

töltött barátnéja szolgálatában, mintha valóban lenya lett volna.

A legjobbak aaktallat sem tehettem volna beteg anyám mellett félannyt is, mint mennyit ő tett; tudtam volna én is ugy szeretni; de csak a nő sziv tud mindenről ugy gondoskodni, csak a női kéz tudja azt ugy kivinni, a mint Gertrud gondoskodott, s tett mindent körülte. Már azelőtt is több volt ő reám nézve, mint testvér, folytonos levelezésben álltunk, legkedvesebb barátnőmnak néztem őt, de most már oly kötelek csatolják őt hozzám, melyek nem e világból valók.“

Tizenhatodik fejezet.

A próba.

— Annyi bizonyos, szolt mr. Amory, ki nyugodtan bevárta Villi elbeszélésének végét, ezt teljesen felbirom fogni, nemes gondolkodása ember alig tehet másként, minthogy tartós, bense hálát érezen azon lányka iránt, ki általa kedvelt barátoknak szenteli magát, s megnyihiti utolsó perceiket, midőn ő maga hátrálva volt e szent kötelesség teljesítésében résztvenni és becsületesre válik önk Szullivan, hogy e lánykát ily meleg szavakkal dicséri. Nagyon kitűnő egyén is lehet, hogy oly híven és lelkiismeretesen betöltötte régen adott ígéretét, mit más, kevésbé önző barátné tán el is feledett volna. De ne vezettesse ön félre magát álbecsület érzés által, hogy a hálalóltárán áldozza fel ifjúságát. Nehezen tudván azt elhinni, hogy egy fiatal em-

Hirdetési díjak.

Égy négyszög centiméternyi tér ára 2 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhan) der Wollzeile 36. Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10) Rud. Mosse Publicistische Bureau. Budapest: Haasenstein et Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések feválteli irodája Budapest Szervitátor 8. sz.

Ujtitkai csekkok

garmond sora után 25 krajczár ártendő.

szereénytelen reklamja folytán hihetőleg megváltottatták a találkozás helyét. A „Nord. Allg.“ azt is mondja, hogy a berlini udvarnál igen kedveltenl fogadták, hogy a találkozás helye a nyilvánosság elé jutott. De azért mégis úgy látszik, hogy az eleinte megállapított idő és hely mellett maradtak, mert legalább a német császárt e hó 9-ére Danzigba várták. De, hogy mily nagy mértékben titkolták a találkozást Berlinben, kilátszik abból is, hogy még a legmagasabb állású egyének is megvoltak lepre, midőn e találkozás híret vették, jöllehet a tárgyalások már több nap óta folytak. Hogy vajon Bismarck herczeg elkíséri-e a császárt? az eddigelé nincs megállapítva, csak valószínűnek mondatik. —

Természetesen ez állal a dolog politikai fontosságot nyerend s a német lapok ebből folyólag a találkozást, mint már említettük, úgy tekintik, mint az európai béke legbiztosabb kezességét.

A német lapok bécsi tudósításai hasonlóképen szólnak e tárgyról s constátálják, hogy Ausztia és Oroszország közti viszony a legbarátságosabb és sem az egyes hírlapi hoveskedések, sem egyéb más kibebeső kisebb csemények nem fogják jelentékenyen befolyásolhatni a két uralkodó közti barátságos egyetértést. A prágai „Politik“ ujjong e találkozás felett.

A „Poster Lloyd, mely legnagyobb mértékben a háboru mellett volt Oroszország ellen, szintén teljesen elősmeri a két császár találkozásának nagy fontosságát, csak azon nézet ellen lép fel, mintha e találkozás az Ausztia és Németország között fennálló viszonyra lenne káros befolyással.

A „Neue Freie Presse“ ezt írja: „Mindazoknak, kik harcoz kiállásokat hallatnak, azt mondjuk, hogy ne feledjék el ama közmondást, hogy barátainknak a barátjai, hasonlóképen nekünk is barátaink,“ és ebben igaza is van. Ha tehát Németország Oroszországgal barátságos labon áll, nem szabadna minálunk, Muszkaország-ellen izgatni. A párisi sajtó tekintélyesebb része is hasonlóképen nyilatkozik. A „Journal des Debats“ monarchiánk és Oroszország helyzetét tárgyalva azt írja, hogy a két állam közt nagy eltolódás van s ép ezért kívánatos volna, hogy a végzetes krízis kitörése minél távolabb tartassék. E jelen időben sem Ausztia sem Oroszország nincs arra előkészülve. Oroszország csak nem régeiben tanulta meg, miibe kerül neki egy háboru. Tönkrement, demoralizálva, a forradalom szakmánya vá vált, pedig utolsó háboruja szerencsés volt.

Igen téves politika lenne, ha egy újabb háboruval óhajtana ismét talpra állani. Ereje végleg kimerülne általa. Austria-Magyarország viszont nincs eléggé előkészülve, hogy a művet, melyet keleten megkezdett, szerencsésen be végzhesse. Roppant nagy vér és pénzáldozatok után mindkét állam félbe kellene hagyja a har-

ber, kinek elég becsúgya volt ily célzt elérni, elég ereje lankadatlanul törekedni utána, s ily sok szerencsét hozza, ép ésszel, komolyan azon határozata mellett álljon, sorsát s kilátásait egy oly igénytelen kis játszó társnővel kötni egybe, ki sem születés, sem vagyon, sem szépséggel nem bír, ha csak részéről oly előleges ígéretek nem léteznek, melyek által akarata ellenére is le van kötve, vagy ha azon hitet táplálja, hogy a legbecesebbbet, mivel bír, önmagát kell cserébe adnia, a lányka önfeláldozó fáradozásaiért. Szabad-e kérdeznem, ha ígéretekkel le van-e már kötve szava?

— Nincs, felelt Villi.

— Akkor hallgasson meg egy per-

czig. Mint barátja cselekszem, ha arra kérem önt, oly dologban, mi befolyással leend egész élete boldogságára, ne tegyen semmit elhamarkodva és azon néhány szót, mit mondani akarok, nyugodtan meghallgatni, — ha képes reá, (mert Villi már is jelét kezdte adni izgatottságának) ön nagy tévedésben van fiatal barátom, ha azt hiszi, hogy a Trudka szerencséje, — miként ön nevezi őt — (közbe legyen mondva nagyon csunya név) valamint az öné, feltétlenül, egy esetleg rosszult választott összeköttetés által lehet biztosítva, mit meg lehet, csakhamar, mindketten meg fogának banni. Ön hat év óta nem látta őt. Csak gondolja el, mi minden történhetett e hosszú idő alatt és óvakodjék elhamarkodva cselekedni.

(Folyt. köv.)

